

ZMĚNY V PLACENÍ POJISTNÉHO NA DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ OSVČ V ROCE 2016

ŠÁRKA GREGOROVÁ

Po přijetí zákona o ukončení důchodového spoření (sněmovní tisk č. 493) a doprovodného zákona (sněmovní tisk č. 494) došlo s účinností od 1. ledna 2016 u účastníků důchodového spoření k vypuštění zvláštních sazeb pojistného ze zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), budou v roce 2016 odvádět pojistné na důchodové pojištění i nadále ve výši 29,2 % z vyměřovacího základu, tzn. ve stejné výši jako v roce 2015.

OSVČ, která byla účastna dobrovolného důchodového spoření do 31. prosince 2015, má pro rok 2015 sníženou sazbu pojistného na důchodové pojištění a na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti z 29,2 % na 26,2 % pro pojistné za celý kalendářní rok, kdy účast na důchodovém spoření vznikla, trvala či zanikla, a to za podmínky, že doba účasti na důchodovém spoření se alespoň částečně kryje s výkonem samostatné výdělečné činnosti, která založila účast na důchodovém pojištění. **Pro účely placení záloh platí snížená sazba pojistného naposledy za měsíc prosinec 2015 (splatnost zálohy od 1. do 20. ledna 2016). Od ledna 2016 je již platná pouze sazba ve výši 29,2 % z měsíčního vyměřovacího základu. OSVČ, která byla v roce 2015 účastna důchodového spoření, si musí platbu zálohy na pojistné zvýšit poprvé v měsíci únoru 2016, kdy je splatná záloha za leden.**

ROZHODNÉ ČÁSTKY A VYMĚŘOVACÍ ZÁKLADY

OSVČ vykonávající hlavní samostatnou výdělečnou činnost, která vykonávala činnost již v roce 2015, bude do měsíce předcházejícího měsíci podání Přehledu o příjmech a výdajích za rok 2015 platit zálohy na důchodové pojištění ve výši dle daňového základu roku 2014, minimálně však 1 943 Kč měsíčně. V měsíci podání Přehledu za rok 2015 a následující měsíce platí zálohy dle daňového základu dosaženého v roce 2015, minimálně však 1 972 Kč. Platba záloh na pojistné na důchodové pojištění je v případě hlavní samostatné výdělečné činnosti i nadále povinná.

OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, která vykonávala činnost již v roce 2015 a byla povinna platit zálohy na pojistné, bude do měsíce předcházejícího měsíci podání Přehledu o příjmech a výdajích za rok 2015 platit zálohu na pojistné dle daňového základu roku 2014, minimálně však 778 Kč. V měsíci podání Přehledu za rok 2015 a následující měsíce platí zálohy dle daňového základu dosaženého v roce 2015, minimálně se bude jednat o částku 789 Kč. Tato OSVČ vykonávající vedlejší činnost bude v roce 2016 povinna platit zálohy na pojistné, pokud se přihlásí k účasti na pojištění na rok 2016, nebo pokud její daňový základ dosáhl v roce 2015 alespoň 63 865 Kč. Tato částka se sníží o jednu dvanáctinu, tj. o 5 323 Kč za každý kalendářní měsíc, ve kterém nebyla vedlejší samostatná výdělečná činnost vykonávána.

Rozhodná částka pro rok 2016 činí 64 813 Kč s odečtením jedné dvanáctiny, tj. 5 402 Kč za každý kalendářní měsíc, ve kterém nebyla vedlejší samostatná výdělečná činnost vykonávána.

Měsíční vyměřovací základ pro odvod **pojistného na důchodové pojištění** od měsíce podání Přehledu za rok 2015 činí **50 % daňového základu**, který v průměru připadá na jeden kalendářní měsíc, v němž byla samostatná výdělečná činnost v roce 2015 vykonávána. V roce 2016 je **maximálním měsíčním vyměřovacím základem** částka **108 024 Kč**, tomuto vyměřovacímu základu odpovídá **záloha na pojistné ve výši 31 544 Kč**.

Pro OSVČ vykonávající **hlavní samostatnou výdělečnou činnost** v roce 2015 bude **minimální roční vyměřovací základ** činit **79 836 Kč**, pro **OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost** pak **31 944 Kč**. Pro OSVČ vykonávající **hlavní samostatnou výdělečnou činnost** v roce 2016 bude **minimální roční vyměřovací základ** činit **81 024 Kč**, pro **OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost** pak **32 412 Kč**.

PLACENÍ ZÁLOH NA POJISTNÉ

PŘÍKLAD 1

OSVČ při výkonu hlavní samostatné výdělečné činnosti platí v roce 2016 až do měsíce předcházejícímu měsíci podání přehledu za rok 2015 zálohy na pojistné v minimální výši, tj. 1 943 Kč. Ve splatnosti měsíce ledna 2016 dne 16. 2. 2016 uhradí částku 1 943 Kč, dne 17. února 2016 uhradí částku 3 886 Kč. O tom, že by chtěla platit zálohy na delší než měsíční období, však příslušnou správu sociálního zabezpečení nevyrozumí.

Tyto platby v celkové výši 5 829 Kč budou v plné výši uloženy na měsíc leden 2016, neboť zálohu na pojistné zaplacené v období její splatnosti lze v tomto období dodatečně zvýšit. Uvedené znamená, že do 20. dne následujícího kalendářního měsíce lze další platbou dodatečně navýšit měsíční vyměřovací základ zálohy na pojistné, která již byla uhrazena v minimální stanovené výši. Nebudou-li následně uhrazeny zálohy za únor a březen 2016, budou dlužnými zálohami a ode dne následujícího po dni splatnosti bude z těchto záloh počítáno penále ve výši 0,05 % dlužné částky za každý den prodlení až do dne úhrady nebo do dne, kdy byl nebo měl být podán Přehled za rok 2016.

PŘÍKLAD 2

OSVČ uhradí na měsíc leden 2016 (platí pro kterýkoliv měsíc roku 2016) ve splatnosti tohoto měsíce částku vyšší, než odpovídá maximálnímu měsíčnímu vyměřovacímu základu, např. 35 000 Kč.

Pokud nebude mít jiné splatné závazky vůči ČSSZ, bude tato platba uložena na měsíc leden 2016. OSVČ však bude kontaktována pracovníkem příslušné správy sociálního zabezpečení a bude jí sděleno, že se jedná o vyšší platbu, než která odpovídá maximálnímu měsíčnímu vyměřovacímu základu, a bude dotázána, zda chce rozdíl mezi maximální platbou 31 544 Kč a skutečnou platbou 35 000 Kč, tj. částku 3 456 Kč vrátit, nebo zda chce přeplatek použít jako zálohu na následující měsíc.

PŘÍKLAD 3

OSVČ uhradí zálohu vyšší, než činí předpis za daný měsíc, ale až po datu splatnosti zálohy.

Platba bude použita pouze do výše předpisu. Např. dne 23. února 2016 bude na účet správy sociálního zabezpečení připsána platba ve výši 6 000 Kč, přičemž předpis na měsíc leden činí 1 943 Kč. Platba bude použita na úhradu ledna ve výši 1 943 Kč a zbývající částka 4 057 Kč bude použita na úhradu zálohy za únor 2016. Na měsíc leden se jedná o pozdní platbu po splatnosti, nemůže být tedy uhrazeno více, než činí předpis zálohy. OSVČ si může určit vyšší měsíční vyměřovací základ pro zálohu na pojistné, jen pokud je záloha zaplacená (připsána na účet) včas, tj. ve splatnosti dané zálohy.

OSVČ může platit zálohy na delší než měsíční období, ale vždy jen do budoucna a nejdéle do konce kalendářního roku. Platbu záloh na pojistné do budoucna musí OSVČ oznámit příslušné správě sociálního zabezpečení. **Platba může být použita na úhradu záloh do budoucna pouze v případě, že OSVČ nemá žádný splatný závazek vůči ČSSZ.**

OSVČ A NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

I nadále zůstává v platnosti změna pro stanovení maximálního měsíčního základu nemocenského pojištění, účinná od 1. ledna 2014. OSVČ si tak i nadále určuje měsíční základ nemocenského pojištění svou platbou. Podle § 5b odst. 3 zákona č. 589/1992 Sb., ve znění platném od 1. ledna 2014, však měsíční základ nemůže být nižší než dvojnásobek částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění (5 000 Kč) a zároveň nemůže být vyšší než částka rovnající se průměru, který z určeného (vypočteného) vyměřovacího základu na posledním Přehledu o příjmech a výdajích připadá na jeden kalendářní měsíc výkonu činnosti, přičemž k Přehledu staršímu tří let se nepřihlíží. Je-li vypočtený průměr nižší než minimální měsíční základ, je měsíční základ roven minimálnímu měsíčnímu základu, tzn. 5 000 Kč a platba pojistného na nemocenské pojištění nemůže být vyšší než 115 Kč. **Byla-li v kalendářním roce, který bezprostředně předchází kalendářnímu roku, ve kterém se pojistné na nemocenské pojištění platí, samostatná výdělečná činnost zahájena (znovuzahájena), lze určený (vypočtený) vyměřovací základ za takový kalendářní rok použít pouze v případě, že činnost byla vykonávána alespoň ve čtyřech kalendářních měsících.** Nelze-li určit maximální měsíční vyměřovací základ z naposledy podaného přehledu, rovná se polovině průměrné mzdy platné pro daný kalendářní rok. V roce 2016 je to částka 13 503 Kč a platba pojistného stanovená sazbou 2,3 % činí 311 Kč. Pokud však v předchozím roce měla OSVČ nárok na výplatu dávky z nemocenského pojištění OSVČ po celou dobu výkonu činnosti, pro výpočet maximálního měsíčního vyměřovacího základu se použije rok předcházející roku, ve kterém trval nárok na výplatu dávky.

Výši osobního maximálního měsíčního základu a výši platby na nemocenské pojištění v sazbě 2,3 % je možné si spočítat pomocí kalkulačky uvedené na webu

ČSSZ, pojištění OSVČ, příklady výpočtu dávek nemocenského pojištění OSVČ. Potřebný údaj pro výpočet je počet měsíců výkonu činnosti a výše určeného (ročního) vyměřovacího základu na naposledy podaném Přehledu o příjmech a výdajích, jestliže není starší tři let.

Splatnost pojistného na nemocenské pojištění, způsob úhrady, podmínky účasti na nemocenském pojištění, nárok na dávky a princip stanovení výše dávek zůstává pro rok 2016 beze změn. Sdělením MPSV 272/2015 Sb., byla pro účely nemocenského pojištění vyhlášena nová výše redukčních hranic pro úpravu denního vyměřovacího základu platných v roce 2016:

- první redukční hranice činí 901 Kč,
- druhá redukční hranice činí 1 351 Kč,
- třetí redukční hranice činí 2 701 Kč.

Autorka článku je metodičkou sociálního pojištění OSVČ ČSSZ.

OBČANÉ S PRŮMĚRNOU MZDOU MAJÍ VYŠŠÍ DŮCHOD

Prvek solidarity je uplatňován při výpočtu státního důchodu ve většině členských zemích OECD. Občané s nadprůměrnou mzdou tak mají v procentech nižší důchod v porovnání s dosahovanou mzdou před odchodem do důchodu oproti občanům s průměrnou mzdou. Rozdíl v Česku patří mezi nejvyšší ze zemí OECD.

Výpočtová formule důchodu je v jednotlivých členských zemích OECD rozdílná, výpočet důchodu však určitým způsobem zohledňuje dosahované příjmy před odchodem do důchodu. Občané s průměrnou mzdou mají ve většině členských zemí OECD vyšší státní důchod v procentním vyjádření oproti občanům s nadprůměrnou mzdou, jak vyplývá ze studie OECD „Pensions at a Glance 2015“. Porovnává se čistý důchod s čistou mzdou, tedy po všech daňových odvodech. V Česku výše státního důchodu závisí na výši osobního vyměřovacího základu a získané době pojištění. Při výpočtu důchodu v roce 2016 se hodnotí příjmy v letech 1986 až 2015. Do doby pojištění se započítávají odpracované roky, kdy je z příjmu odváděno sociální pojištění, a náhradní doby pojištění. Čím vyšší příjmy v produktivním životě a vyšší odvody na povinném sociálním pojištění, tím vyšší státní důchod. Vzhledem k redukcí při výpočtu důchodu však mají v Česku občané s průměrnými příjmy vyšší náhradový poměr při odchodu do důchodu oproti občanům s vyššími příjmy.

Nejvíce se liší náhradový poměr při odchodu do důchodu mezi zaměstnancem s průměrnou mzdou a zaměstnancem s hrubou mzdou ve výši 150 % průměrné mzdy ze zemí OECD v Izraeli (o 19 %), Švýcarsku (o 15 %), Kanadě (o 13 %), Novém Zélandu (o 13 %), Austrálii (o 12 %), Česku (o 12 %), Belgii (o 12 %), Koreji (o 11 %), Norsku (o 11 %) a Velké Británii (o 11 %). Minimální rozdíly jsou např. v Rakousku, Nizozemsku, Německu nebo Polsku.

